

Neemt de natuur de Marker Wadden terug of vergroot Natuurmonumenten ze met nog eens tienduizend hectare?

Posted on 7 september 2024 by Theo Jongedijk

Veerboot 'Nieuwe Horizon' puilt uit van de dagjesmensen bij iedere afvaart vanuit Lelystad naar de kunstmatig aangelegde eilanden in het Markermeer, de Marker Wadden. Drie kwartier varen en negen kilometer verderop genieten de bezoekers, veelal met een verrekijker om de nek, zichtbaar van de hier door mensenhand geschapen nieuwe natuur.

Vrijwilligers van de vereniging Natuurmonumenten staan al aan de kade klaar om de bezoekers in groepjes van vijftien, tijdens een wandeling over keurige schelpenpaden van een kilometer of vier, in te weiden in de geheimen van het jongste 'op de zee' veroverde stukje Nederland.

De harten van de nieuwsgierigen worden vooral gestolen door een twintigtal

lepelaars, staand in het water, midden op het eiland in een uitloper van het meer. Voor de meeste natuurliefhebbers zijn de vogels geen alledaagse verschijning.

Geen Marker Wadden maar een Markerwaard

De geïnvesteerde tachtig miljoen euro om de eilanden aan te leggen, 'is meer dan goed besteed', leert een niet-representatieve rondvraag tijdens een recent bezoek aan het enige voor dagjesmensen toegankelijke eiland. Maar is dat wel zo? Deskundigen plaatsen vraagtekens bij het ontwikkelen van nieuwe levensruimte, niet voor de mens, die daar zo'n tekort aan heeft, maar vooral voor flora en fauna, juist op deze centraal in het land gelegen plaats.

Zo schrijft Leo Q. Onderwater op de website van *H2O*, een uitgave van het Koninklijk Nederlands Waternetwerk: 'De aanleg van de Marker Wadden door Natuurmonumenten en Rijkswaterstaat is een ecologische miskleun.' Onderwater is architect, stedenbouwkundige en bedenker van het uit 2001 daterende plan 'De Markerwaard – een onvervulde belofte'. Hij vindt de aanleg van de Markerwaard nu meer dan ooit een 'bittere noodzaak'.

Onderwater: 'Nederland telt nu 18 miljoen inwoners. Gelet op het enorme ruimtegebrek en de verdergaande bevolkingsgroei is het van een zeer hoge urgentie dat de Markerwaard wordt aangelegd. Op dit moment is het tekort aan ruimte per inwoner 225 vierkante meter'.

Volgens Onderwater manifesteert het Markermeer zich al sedert de jaren tachtig van de vorige eeuw als een enorme slib-bak die gevoed wordt door vuilwaterstromen vanuit het IJsselmeer. Het neergeslagen slib slaat het bodemleven van het Markermeer geheel en al dood.'

Natuurmonumenten stelt hiertegenover dat onderzoek heeft aangetoond dat juist door de aanleg van de eilanden de natuur- en de waterkwaliteit van het Markermeer is verbeterd. Hét argument om er mee door te gaan.

Natuurherstelproject

De vijf eilanden omvatten nu 1300 hectare. Daar zou in eerste aanleg duizend hectare bij moeten komen. Als gevolg van het opspuiten vanuit het Markermeer is de diepte op sommige plaatsen zo'n zestig meter.

Het bedrijf Markerzand heeft een vergunning voor verdere winning vanuit het midden van het meer. Natuurmonumenten onderzoekt, zo werd via Omroep Flevoland bekend, de haalbaarheid van een plan dat in totaal tienduizend hectare omvat. De verkenning duurt ongeveer een jaar. Mocht het ooit zover komen dan zou het gaan om wat Natuurmonumenten een van de grootste natuurherstelprojecten van West-Europa noemt.

Werkgelegenheidsproject

Behalve van architect Onderwater komt er ook kritiek op de aanleg van de Marker Wadden van Piet van Noort uit Petten. Hij is de man achter de website Kustverdediging.nl. Van Noort ziet de Marker Wadden als een werkgelegenheidsproject van Rijkswaterstaat en bevriende aannemers: 'Het Markermeer was natuurlijk al dood door gebrek aan doorspoeling en stroming. Het is niet voor niets dat wijlen waterstaatkundig ingenieur Frank Spaargaren, een van de ontwerpers van de Oosterscheldekering, al pleitte voor grote gemalen in de dijk naar Lelystad om overvloedig water als gevolg van klusterbuien te kunnen wegpompen.'

Steeds kleiner

Hoe de nieuwe rechtse regering tegen de plannen van Natuurmonumenten voor eilanduitbreiding aankijkt, is nog de vraag. Het kabinet Rutte-4 wilde in ieder geval niets weten van meer en grotere eilanden in het Markermeer.

De realiteit is momenteel een andere. Delen van de eilanden zijn na een aantal stormen, zoals 'Henk' van 2 januari van dit jaar, meters afgekalfd. Het nieuws daarover leidde tot alarmerende koppen in de media als 'Marker Wadden worden steeds kleiner'. Van paniek is bij Natuurmonumenten echter geen sprake. De tegenvaller wordt zelfs gezien als een leermoment en de ambities lijken er niet minder om.

Drie eilanden in het Veerse Meer

De Marker Wadden zijn niet uniek in de zin van de enige landaanwinst in een meer. Zeeland had lang geleden de primeur. In het Veerse Meer zijn drie eilanden met een eigen naam, het Aardbeieneiland, Arneplaat en de Haringvreter. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten treden op als beheerders, in goed overleg met elkaar,

vertelt Marcel van Dun van eerstgenoemde organisatie.

Over de oorsprong van meer-eilanden zegt Van Dun: 'In een rivierdelta ontstaan door eb en vloed én door aanvoer van sediment van rivieren dynamische zandplaten die dus steeds van locatie veranderen. Na de afsluiting van het Veerse Meer verdween de dynamiek en bleven de zandplaten. Die zijn vervolgens door de Rijksdienst van de IJsselmeerpolders (RIJP), die klaar was in de Flevopolder, opgespoten om er eilanden van te maken. Door deze ophoging konden er zoetwaterbellen onder de eilanden ontstaan die gevoed worden door regenwater. Hierdoor kreeg vegetatie een kans. Het opspuiten en aanleggen van oeverbescherming is vervolgens gebeurd om recreatiemogelijkheden te scheppen'.

Dat de nu in grote belangstelling staande jonge Marker Wadden meer toeristische aantrekkingskracht hebben dan de Zeeuwse eilandjes is een veronderstelling waar Van Dun het absoluut niet mee eens is.

'De eilanden in het Grevelingenmeer, Stampersgat, Hompelvoet en Veermansplaat staan, evenals die in het Veerse Meer, enorm in de belangstelling. Ze zijn, zeker bij waterrecreanten en natuurliefhebbers, populairder dan de kleinschaliger Marker Wadden'.

Nieuwe dimensie

De historische strijd tegen het water heeft met de aanleg van eilanden in meren een nieuwe dimensie gekregen. De discussie gaat niet alleen meer over het wel of niet aanleggen van eilanden in het Markermeer, maar door ons aller ruimtegebrek ook over het volledig inpolderen van die watermassa.

Theo Jongedijk *is journalist.*

Wynia's Week *verschijnt altijd, twee keer per week.* ***Het zijn de donateurs die dat mogelijk maken.*** *Nog geen donateur? Kijk* ***HIER****. Hartelijk dank!*